

Isztray Botond

MOZDULATLAN VÁNDORLÁS

(Regényrészlet)

A Tejút hordozza és szüli a Napot, és a Nap, miközben folytonosan föl-alá siklik a Tejúton, megalkotja és hordozza a Földet, s a Föld magába öleli a Holdat és a várost. Láttam, hogy a felhősorok laza legyezője visszaseperte a város fölé a szétröppenő virágpelyheket. Kék vitorla hasította mélyút árkából friss fénysugár-bohócok szöktek a tornyokra. Láttam a környező dombok alig észlelhető vonulását, és úgy éreztem, hogy e szelíd dombok tölgyfák koszorúzza koponyái csupa-csupa kegyetlen páncélruharész. A város felé indultak megújítani a szúrós izzadtságot. Hosszú szekérsorok, szigort tápláló lélekcsatornák kúsztak-tekeredtek a város kapuihoz: halk, de el nem hallgató patakcsacsogás. A sürgető világ. Jöttek a környező falvak jobbágjai fogyhatatlanul, és összevegyültek a városi népséggel. A nagy nap tanúi és szereplői. Az ég köpönyege csattogott városunk felett. Micsoda derű! Harangkongás szíjai fűzték fel a házakat, s mint óriás rózsafüzért lóbálták eldöntött határok között. Botomra támaszkodva rőttem az utcákat. Szürke köpenyem kék bélésének rejtekében újra és újra végigsimítottam botomat, kitapogattam göcsörtjeit, ismét és ismét összeszámoltam mind a hetet. Akasztott ember vonaglását láttam a remegő, párás levegőben. Pillanatra kiléptem ebből a világból, és e világidegen látomásban megérezni és megérteni véltem az irányítót. Szelíd zengés könnyű lépéseire támaszkodott, belőle született minden érzékelésem, érzelmem és gondolatom. Feleszméltem. Igen, ma nem vásárra, vidám és trágár és ravaszdi alkudozásra gyülekezett a nép a város főterén. S bár a harangszó kiemelte a tiszta csendet, a falakra mégis dús gyümölcsök, harsány húsok vetített képei tapadtak az emlék többrétegű pókhálófátylát fátyolozva. Már-már valósággyá változó pezsgés. Házak és leányok nyíltsága, szívélyessége, megállapodottsága, titka és nyugtalansága. Borospoharak koccantak szemérmesen. Ünneplőruhák díszjelvényei utcahosszat. Kellemes bódultság terjengését éreztem. Húsvét harmadnapja. A parasztok jóízűen falatoztak a főtérre vezető utcákon álldogáló szekereik szalmájára dölve, közben csitító szavakat vetettek fel-felnyihogó, kapáló lo-

vaiknak. Dél. Az egyik öregecske parasztember lekecmergett kocsijáról és megindult a főtér irányába. Akadozva, ám biztosan kopogtak léptei. Nyomába szegődtem. A téren az emelvény falaitól védett és fenyegetett sötét diadalív-törmelék, a farakás terpeszkedett. Az öreg odalépett a korlát előtt strázsáló alabárdos őrhöz és köszöntötte. „Adjon Isten, katona úr!” „Adj Isten” – morogta az őr. „Feltámadott az Úr Jézus Krisztus” – mondta ünnepélyesen az öreg, és megbillentette a bajszát. „Mondtam is az asszonynak: örülj, te asszony, majdhogyanem jó a mi életünk, megváltott minket a mi Urunk, és itt a tavasz. A mennyország szint’ egy lépés. Hm.” Az őr elbámult a feje felett, nem válaszolt. „Megváltottak minket!” – az öreg hangja ünnepélyesen csendült. „Örüljünk, örvendezzünk! Hallja hát, katona úr? Ma boldog a világ, mindenki boldog. A jóság biz nem távozhat közülünk, hisz emberek vagyunk, a megbölcstől és megjobbult világ édes testéből alkotott emberek.” Az őr földhöz dörrentette az alabárd nyelét. „A bűnt az ördög szórja a világba. A sötétség egyik angyala” – magyarázta az öreg. „Onnan jó, ahonnan nem is váránk. Elfüggönyözött barlangok mélyeiből, fagyökerek örvénylő szövevénye alól, és megsúgom kendnek: az asszonyi állat selymes combjai közül. Tilos bizony tudni az asszonyi tudásról. Aztán már nem menekülhetsz! A démonokat kerülni, ez az igaz élet. Az ördög szolgálóit pedig el kell pusztítani. Mondja csak, aztán szép az a leány?” „Aha” – bökte ki az őr. „Gyönyörűséges.” „A városi tanács bizonyára helyesen döntött. Az uraságok értik az igazságot, értik a harc művészetét. A mifajta tudatlan népség jólétét szeretnék megóvni. Szóval szép?” „Az” – mondta az őr és hallgatásba burkolózott. Az öreg paraszt megvakarta a fejét, elmosolyodott, aztán vállat vont és elment. Hirtelenjében – szinte magamnak is váratlanul – ismét kiléptem kicsiny világom képei közül, eloldódva szembefordultam, de nem volt harag szívemben, nem rettentem meg a látottaktól. Bámultam a szekerek százait. „Aki pedig azonosult az elvesztéssel, az elvesztettet már vissza is nyerte” – suttogtam magányomban. „Bár fogadnátok démonaitokat. Benne ő van. Bár fogadnátok, hogy elérhessétek az áhítottat. De ne törjétek rá, ne kövessétek, ne akarjátok soha.” Megfordultam és visszaballagtam a kolostorba.

A cella ajtaja érdesen megcsikordult, amikor benyitottam. A csikorgás megkavarta a már szinte dermedt fény-árnyék hullámzást a kövek medencéjében, a sudár, sötét inges lány alakja körül. Jobb kezemmel magasra emeltem a lámpást. Kámzsámat hátravettem. Ta-

lizmánkereszttem beleakadt a remegő horgony kötelébe, pillanatnyi egyensúlyt teremtett, majd feltörték a zuhanás és szakadás előérzétének surrogó zajai.

„Feltámadott az Úr Jézus Krisztus. Ébren vagyunk” – mondtam, és valóban örültem. A boszorkány felnézett. Higgadt tekintetét végigjáratta rajtam. „Elhiszem, atyám” – mondta közömbösen. „Miért is ne? És aztán? Isten szabadságot adott nekem, és én nem ismerem a feltámadott Krisztust. Nem látom a feltámadottat, semmilyen dolgokban. Ott kint igen, ott kint mindenhol feltámadt, igen. De bent? És lám, hogy örvendeznek. Hallja-e zümmögő bogaracskáit?” „Te akarod elhithetni velem, hogy nem tudod, mi a bűn?” „Nem, dehogyan. Azt nagyon jól tudom. Mit akar tőlem, atyám?” „Erőd mértékéről szóltál, lány. Az ő tavaszuk pedig ősszel van, és az én tavaszom is ősszel van; és a te sorsod az én sorsom, és az én sorsom a te sorsod. Lehet, hogy csupán ezért vagyok itt. Nézni és figyelni. Ez a hely az én helyem” – mondtam. „Milyen okos!” – nevetett fel a lány. „Tőlem akar tán valamit? Ismeretséget a halál ingerlő közelében. Nem gondolja, hogy későn érkezett?” „Talán már jobban ismerjük egymást, semmint gondolnád. Figyelj csak rám! Jézus ilyesforma szavakkal tanította tanítványait: »En vagyok az út, az igazság és az élet.« Azt mondta ezzel: szóút vagy, igazságban formált élet és élettől túlcserélt forma. És beszédet mondott ez a Krisztus a szőlőtőről és a szőlővesszőkről. Nem hozhattok gyümölcsöt, ha nem maradtok meg bennem, ha el- és kitevédtek bennem. És ha nem maradtok meg bennem, akkor elszáradtok és kivették és tűzre vették, és elégték. Mesélj hát a gyümölcstelen évszakokról! Te boldog leszel az egy és oszthatatlan lángban ellobogva. Én boldog leszek. Itt voltál, itt vagy, és itt leszel. Azután, hogy eljöttem, mondta Krisztus, nem lehet nem tudnotok a bűnről. És aki tudván a bűnről a bűnben lakozik, az Atya ellen van. Aki nem hiszi és szereti a végtelen és foghatatlan Atyát, önmagában önmaga ellen van, elvétí magát, és olyan, mint ama titokzatos vándorvirág, amely megmérgezi a kert többi lakóját, és egyedül marad a sivatag magányába bezárva, és a Nap harsogó nevetése örvénylik fonnyadt múltja körül. Ismerem a magányt, lányom.”

A boszorkány felállt és odament az ablakhoz. Megragadtam a vállát. „Testvéred vagyok, testvérem vagy” – mondtam. „Ezt érted. Te jól teszel velem ma délután, gyógyítasz. Kérlek, mesélj! Mondd el rejtett, ellobbanó életemet! Az ellentét elenyészése előtti percekben tudni szeretnék életünkről.”

A lány visszament az ágyhoz. Leült, kezei mögé bújtatta arcát. „Rendben. Elmondom, a mesét. Anyám egy molnárnál szolgált. Vele kezdődik a történet és veled. Anyámból, a cselédlányból, pillanatról pillanatra az élet eleven formái fakadtak. Gazdái annyira szerették, úgy elbűvölte őket, hogy még az ünnepi kenyér dagasztását és sütését is rábízták. Egy ilyen tavasszal éppen a kemence fölé hajolt ez a lány a formálódó kenyerektől csent feszes és telt testtel és orcával, s arcát a hajnal újszülött, szabadon lélegző virágai hímezték. Ekkor kopogott be ama vándordiák, és étket és szállást kért. Zárt, titokzatos arca volt ennek a diáknak, mint levelek hálózta romnak. Nem beszélt, de evés közben folyvást csak anyámat bámulta, mintha álmának egy jelenését akarná rögzíteni. És anyám megérezte álomlétének áradó hullámait. Munkája végeztével derekára kötötte kendőjét és távozni készült. »Hová mégy?« – kérdezte a vándor. »Megyek a gyümölcsöskertbe« – mondta és titkolni próbálta pirulását. Mert ilyenkor, a csillagok királynője alatt, megrabolta az éjszakai ég szívdobogását. Fűzöld ruhájában egész éjszaka a földdel ölelkezett, érezte rejtett rétegeinek remegését, látta a vizek mélyén álmai drágakövét. Azon az éjjelen testté lett az ő vágya. A vándor utána ment a kertbe, és beszélt hozzá a fák alatt. Beszélt boldogságról, megszentelt gyönyöréről, bizalommal izzott hitről. »Te vagy a föld – mondta –, és ölelni akarlak, mert a benned lakozás valóságánál nincs valóságosabb. Nyugvóhelyem vagy, hűvös permet égő bőrömnön.« A vándor megragadta és leszakította földjéről. Anyám melleinek forrósága a Nap volt, s a hajnalhintőjának láthatatlan mélyéről aranyozta őt fáradhatatlanul. És a fiú, a megjelenő Nap, hordozta a Földet, s a Föld hordozta a Holdat, és a szerelem megrázta a gyümölcsfák lombjait. Szikraeső szivárványa örvénylett anyám zárt pillái mögött, és a Tejút tüzet szoptatott. Gyönyörük kibomlott az éjszakában. Simogató tenyér baltája szelídítette anyám lángoló mellét. Kék oroslán játékaikat és vörös sasok röpteit álmodta a mély szürkületben, de álmodott csúszómászó, sziszegő hullóket és vonító, sokfejű kutyákat. Aztán elmúlt az éjszaka, és a férfi arca bezárult. Arcának sápadtságában a szenvedély vére elfolyt, a meztelen testek eltaszították egymást. Anyám faggatta, és ő válaszolt. »Jó. Vagyok a munkás, a gólya, a jóság, a rózsza, a kinti ég, a tűz, az erdő, az állat, az anya, a férfi, a szellem, a szépség, a torony, a gyűrű, a kékség, a szülés, a kényszer, a levegő, a rohanás, a menekülés, a meleg, a barlang, a csodálat, a szabad, a gyerek, a pihenés, a bent, a raggog, a kint, az üdülés, a vízpart, az elenged-lebeg, a ki hát, a hegy, a

fárad, a közép. Vagyok aki én vagyok, de a társam. Olyan nem jár, de én vagyok a társam. Társam, társam, társam, enyém. Magadnak te vagy a társa? Valahogy úgy. Magamnak vagyok a társa. Én vagyok egymagam. Társaságom. Én magam vagyok. Én vagyok. Én egy személy vagyok. Intézetben voltam. Én nem haltam bele, mert erős vagyok. Én vagyok én. Én járok. Nincs semmilyen, velem nincs kettő, hanem én vagyok. Ilyen, látod, egy szép vallomás. Bezárlak téged is a bűnbánatba. Elváltam, elváltál, választásunkkal máris kiváltunk. Hát nem tudod, erőszakosan akarni a jót éppoly jogtalan, mint akarni rosszat. A szent oszlop csak láthatatlan és foghatatlan lehet. Valóságod-valóságom, egész mivoltunk: vágyaink. Ha kinyílik az ablak és egyetlen pillantást vethetsz a palota belsejébe, ha egy röpke pillanatra hívnak lélegzeted ritmusában, soha többé nem leled helyedet. Millió és millió jelkép, szimbólum csupáncsak egy. Én így mondom: hátrókat átharapó szent mohóság. Választottam már. Ismét tévedtem és becsaptak. Papnövendék vagyok, Krisztus szerelmese. Mostom visszaválasztás. Elhagyom érte az embereket, elhagylak érte téged. Nem akarok örökké élni. Tápláló mélységed önző. Gyengeségemet lerázom. Az alázat kardjával öldöklöm gyáva vágyaimat. Bűnbánatot.« Így beszélt a vándor. A lány csak ennyit mondott: »Kettős árulók, aki nem szeretsz.« A férfi pedig eltávozott, a papnövendék eltávozott, és bizonyára szertartásaiba próbálta rejteni csillapíthatatlan gögjét.”

„Szegény, szegény testvérem” – mondtam csikorduló hangon. Megmarkoltam a keresztet.

„Így történik ez” – mondta a boszorkány. „Van aki elmegy, és van aki marad. Én maradtam száműzetésben.”

„És anyád?” – kérdeztem.

„Addig a biztos kézre vágyott. Becsapottságának görcsei segítettek világra” – mondta a lány.

„Anyád, anyád is elárulta az ő teremtő hitét. Egész életére belesédült az egyetlennek képzelt formáló hűtlenségének szakadékába.”

„Hogy hazudtok, ti papok!” – fakadt ki a boszorkány. „Mintha a láthatatlan oszlop foghatatlan légörvényének nem mi lennénk a formái. Mintha nem lenne éppoly súlyos bűn a nappal világában többet látni akarni. Alakváltók vagytok és hűtlenek.”

„Kegyetlenek vagyunk, persze. Bennünk lakozol te is, te boszorkány. Szűkös lelkűek vagyunk és árulók. Kettős árulók, ahogy mondtad. De halljalak még! Beszélj!”

„Élni kezdtem – mondta a lány – és életem hidegében bujdokoltam. Hideg voltam, erőszakosan hideg, és mert hideg voltam, hideg kezeimmel magamba markoltam a dolgokat, önmagamat is, majd felmutattam a sötétségnek, foglyul ejtettem az időt, és az idő nem érintett engem. Én idő voltam. Jöttek hozzám az erőt esdő férfiak, a mesterek, a tudósok, a művészek, a fejedelmek és hercegek, jöttek a nők is. Karcoló-rothadó szenvedélyeiket vélték elhelyezni ölelő karjaimban, jégbimbós melleim hideg mezőin jajongtak múmia-szoptatásért. Nyakam, mellem és csípőm lankáira borultak, és keresték, követelték a szabadulást. De a hideg ég, az égés pedig szétbomlasztja a születetlen gazdaságok langyos rendjét. A meg nem értett rendetlenség ébresztette őket, ébresztette őket örvénylő vakságra. Nem hatoltam beléjük, nem igyekeztem kedvükbe járni, dehogy; mellettük álltam mélylila illatokat pöfékelve, szoptattam a még zsenge erőszakot, s közben testvéreimhez, húgaimhoz és születendő gyermekeimhez küldtem biztató üzeneteimet. Mérgező álmok hálóját szőttem köréjük. Álmaim szavait lélegezték be öntudatlanul. Hajnalta kihajtottad József heteimet végtelen tehenemre. Húsnyilakat szedtem ki oldalamból. Szívből. Pohárban gyűjtöttem össze. Benne csont, szárny? Ez színt nyomott belülről? Mi lesz vele? Enni, lóni? Szívemben volt? Színes karikák bolyonganak a város határán. Kocsibelső, szabadság. Húsvét előtt. Két skorpióval beszélgetek. Egyikőjük megkérdezi, hogy nem megyek-e el a húsvéti zsidó ünnepre, mert ők mennek. De én nem, mondom, a keresztényre sem, mert az ember csak akkor, ha gyermekkorában és ha hisz. Én nem megyek semmilyen templomba. A naptáramat elégettem. Elégedetten elmegyek, szabad vagyok, mehetek ahova akarok, lejtőn felfelé a temetőbe, vagy a kórházba vezető úton. Valami stadionféléhez érek, vagy bányaiüreghez, vagy barlanghoz. Lent öregasszony várja a nőket. Megcsúszonek a lépcsőkön, és kosaramból kipotyog egy alma, egy hal meg valami könyv. Nevető férfiak segítenek összeszedni. Csupa férfival vagyok egy nagy és tágas szobában az épület közepe táján. Fennhangon szidom őket, nagyon nevetnek. Vezetőjük fekete szakállas, középkorú spanyol hódító. Mindenben igazam van, mégis hirtelen megérezem, hogy az egész teljesen fals. Mindenki elhallgat. Szóke, halszemű fiatalember fekszik végig a fehér lepedővel letakart ágyon, és keresztben is letakarják tiszta fehér lepedővel. Nem tudom, mi történt. Szertartás volt az biztos, csönd van, talán mindenki alszik. Én az ágyon egyedül, vagy az ágy fölött, és levelet szeretnék írni, ha igaztalan voltam. Fehérrel letakart

ágy, középen fehér papír. És ott volt a két rézvörös kígyó. A doboz fedelén tekeregtek és bámultak ragyogó drágakőszemeikkel. Közelebb léptem és láttam, hogy a dobozban fekete hangyák nyüzsögtek. Gyönyörű rézvörös kígyók voltak. És én azt mondtam: a rézvörös kígyó! a rézvörös kígyó! Továbbmentem. Volt ott egy hatalmas fa. Alulról csak a széles, nagy törzset láttam, s az ágakat és a gallyak elágazásait, de nem láttam a fa lombkoronáját. Ekkor hirtelen valami elrohant mellettem. Odapillantottam, hát egy vaddisznó volt, és már fent is termett a fán. Egyszer csak zuhan lefelé. Háttal esett, és észrevettem, hogy anyamalac. A kicsinye hozzászaladt, amikor földet ért. Szopni akart, de nem tudott. És felnéztem ismét. Egy fark lógott le, egy farkat láttam, a rézvörös kígyó farkát. Ő ölte meg az anyamalacot. Az anya és az apa halála előtt három nappal a mennyországban jártam. Csudaszép volt. Álmain szörzetébe fektettem mindőjüket. Hozzáim feküdt a herceg, a fejedelemség trónörököse. Mézédesen suttoztam fülébe: ó, hatalmas lelkű hercegem, tudva tudó, aki egymagad érted néped vágyait és álmait. Te, aki néped helyett is gondolkodol, képes vagy a mennyei birodalom felépítésére és megszervezésére. Lásd, a nép miként a tenger vize, bármely edény alakját örömeért felveszi. Te vagy az óhajtott edény, te népedhez szóló. A nép akarata formáját fogja felvenni, akart akarata tűzként hatja át a búvóhelyeiket, barlangjaikat. Te vagy az egyetlen időszerű akarat. Mert mi az igazság? Te vagy az igazság, mert te szabsz mértéket, te adsz jelentést a morgogó, kortyogó, nyűszító hiánynak. Légy hatalmas népedért! Akarj, akarj, te kőkemény ember, te büszke orom. Szoktasd őket buzgó, nem hivalkodó munkára! Te leszel a nagy összehangoló, parancsok parancsolója. Ó, hatalmas herceg! Ezt mondtam a hercegnek. Munkám gyümölcsei ők: a roppant fejedelmek. Kivetett hálójukba vetetem őket. Gyermekeim egyre szaporodtak, és én uralkodtam e véges körökben. Meddőségemtől ajzott terméketlen vágyak szent auraként övezték a földet, s az aurában okok okainak csillagsokasága foszforreszkált. Hatalmam és működésem rejtett volt, mint lágy, eltagadott, de hatékony végzet. Imígyen beszéltem mindegyik kegyes vendégemhez, minek is részletezzem. Hasonlítottak egymáshoz mind egy szál a félelemben. Gondoljon a mindentudó céhmesterekre, a csavaros eszű alkímistákra, no meg a születést-halált felejtő filozófusokra. De lassacskán meguntam ezt az életet, mint egy kivénhedt házvezetőnő. Macskakoponyákkal, csigahéjakkal raktam körbe szobámat, éjjelenként gyermekcsontvázaikkal díszítettem a sarkokat. A kopo-

nyákba porokat kevertem, főzeteket tároltam. Ezen szerek használtak némely betegségre, ám ugyanakkor más, halálos kór csíráit hordozták. Örvendeztem a halálos gyógyításoknak. Aztán fejleszteni kezdtem egyetlen akaratom átváltozókéességét örült szélrohamban. Fecske voltam a levegőben. Micsoda fecske! Az ölyv, a sólyom büszke bátorsága és kegyetlensége, a kutya hűsége, a macska dorombolása, a paripák szilaj prüszkölése, a kerék száguldása mindenségeken át, mind, mind az enyém! Gyűjtöttem tollat, szarvat, söprűt, szénvonó lapátot, és repülőzsírral kentem be póre testemet. Ez az, kiáltoztam magányos éjszakák során. Befurakodtam a természet eleddig ismeretlen, szemérmes rétegeibe. Majd pusztítottam, lemészároltam madaraimat. Csodálatos volt ez a bolygatás és szaggatás. Aztán akaratom a csillagpályák megváltoztatására, Föld felé hajlításukra irányult, üstökösök farkas magvacskaikat hajigáltam; már-már kezembe vettem a gyepőt, hogy eltűnjék végre a sár. És ekkor bekövetkezett a fordulat. Éppen egyik éjféli utamról tértem haza, amikor is béka alakjában öltöttem testet egy tisztos polgárasszony hunyt pilláin, és csuszamlós melleire telepedve szívtam és szoptam, s angyali üdvözlő zengtem pompás nősténységéről, a kéjről és a rombolásról. Megtérve szobámba alighogy visszaváltoztam, belépett az idegen. Megállt az ajtóban, és fátyolos, rideg és mégis sajátosan humoros tekintetét rámszögezte. Fekete köpenye sátorként fedte alakját, ama oszlopra támaszkodván. Megremegtem. A nagyon régből toppant elém. Sápadt, finom metszésű arcát, inkább alacsony, törékeny természetét egyáltalán nem lengték körül kibírhatatlan bűzáramok. Sötétbarna és aranyárga ködgomolyban lépkedett felém. Igen, ez a szomorkás-bohó ifjú ő volt, maga az ördög. »Sokan megváltoztak – mondta –, de én elveszem az élet ajándékát. Mesterem vagyok, Te. Te test, tündérem. Éhes vagy? Jössz?« Karjaiba ugrottam. »Enyhítsél életem kínján!« Nem csókolt meg, hanem köpenye alá ölelt; táruzó ablakok törték át a falakat, és elkezdtük röplésünket. Láttam és nem láttam, hallottam és nem hallottam. Fekete-vörös tüzek lobbantak. Görgő mozsarak zenéltek ragyás hegyoldalon. Sárgálló, hűgyszagú tujafák vihogtak. Izzó nemi szervek, lüktető nyílvetés ágaskodott a földből, s húzódtott vissza jajongva. Csavart oszlop dőftött a fekete ég bíbor peremű körgyűrűjébe. Daliás férfiak geometrikus tánca holdvilágban. Széttérpesztett lábú asszonyok csatagos combjai között heregolyók gurultak, bennük szakadó-ölelkező párok sokasága. Nagy kohókat és nyugodt tervezőasztalokat láttam. Váratlan hangtalanság. Fehér fennsík. Megfagyott

csecsemőhullák, szemükben veszett vérengzések tükröződtek, szájukból fel-feltört a habzó bömbölés bozótosa. És legfelül – hullapatakok játszi csilingelése övezte – puffadt halál fölött emelkedett négy kemény oszlopon vakítóan színtelen nászágyunk, boldogságom áldozóasztala. Átdöfött szízlányok dúdolása kísérte közös kéjünket. E felülmúlhatatlan nyomás örületében ziháltam. Csókjainak érzéketlen és vértelen bélyege most is köldökömön. Jelei végképp eljegyeztek. A gyönyör után magam. Bukfenceztem le és le a hegyoldalon. Szerettem volna valahogy kijárni iskoláját. Suttogott a fülemben. Közben bőre pórusaiból véres üvegszilánkok fröcsköltek az ájult csöndbe. »Minden metafizika onnan táplálkozik, hogy az ember úgy érzi, életénél van egy igazibb élet, amelyből aztán átláthat egy annál is igazibba; minél messzebb kerül, minél tökéletesebbé válik, annál mozdulatlanabb – mert hiszen a tökéletesség nem mozdul, nincs szüksége rá –, annál inkább kitölti önmagát, egészen az abszolút mozdulatlanúságig – ez a folyamat mintegy az élet tiltakozása önmaga mint rohangálás ellen. Az élet tehát csak a halál irányába haladhatja meg önmagát.« E bizarr teológiai fejtegetés után boldogságom valahogy megromlott. Szólongattam szeretőmet. De csupán a mindenség közepébe fagyott jégtömb visszhangját hallottam. Renyhe földlökésektől ingott áldozóasztalunk. És én a szép nem létező testét öleltem. Szépsége szolgált? Az ördög meghalt talán? Rám mosolygott. Láttam, hogy széttárt karokkal repül egy számára is ismeretlen közegben. Az ördög becsapott. Használt. Felébresztette a tüzet, a tűz hevében gyökeret eresztett, majd szabadultan felcsapott. Földi szerelmen elveszítette földi magát. De én most kifürkészttem titkát. Elveszítvén mindent, a teljes kiábrándultság szabad foglya, tudtam, hogy mit tegyek, egyedül maradni! Kérlelhetetlenül. Az ördög idegen világ megbízottja! Arcán az a magabiztos mosoly! Széttártam markoló ujjaim, eltaszítottam szolgálóimat. Rombolni mindent, megszabadulni, véleményeket spongyával letörölni, csak erre vágytam. Parancsolni, irányítani, beavatkozni? Minek? Igazán, igazán tovább! Amikor elhagytam az ördög oly kedves hegyét, lelkemben hordtam már a győzelem kulcsát. A legszebb megvetés, önmagam elvetése született meg. Ördögöm ölése megvilágította az elszakítható kötelékeket, amelyek végét eddig én fogtam görcsösen.”

„Igen, igen, leány – mondtam –, ismerős história.” Kinéztem az ablakon. Láttam a közteret, láttam vörös tengelyét. Hallottam az ünnepi, elégedett zúgást. „A nép már összegyűlt. Csupa elégedett tanú

ebben a pletykázkodásban. Meglehetősen tájékozatlanok. A bűnbocsánatot nekik kell majd megadnom. És hogyan kerültél ide?

„Könnyű dolgom volt. Bementem az első templomba, ahol éppen egy öreg pap tartott istentiszteletet. Hosszasan néztem, Isten gyermekeinek alázatosságáról beszélt. És én valóban meghajoltam. Verdeső szempilláim hangjaival bemutatkoztam. Én vagyok a jó, az ás, a zöld, a harap, a víz, a veréb, a szar, a néz, az ösvény, a lilium, a völgy, a vörös, az anya, a csont, a fáj, a kincs, a paprika, az iszik, a vak, a kanyar, az üde, a bika, a koponya, az enni, a szomj, a sétál, a szarv, a jó bor, a telít, a csorda, a mámor, a kút, a tiszta. Először csak hangja kezdett remegni, aztán abbahagyta a prédikációt és így folytatta: »Kedves testvéreim az Úrban, nem állhatlak benneteket. Gyűlölöm az isteneszmét, amelyhez nagy nyomorúságomban menekedtem. Eme abszolút biztos pont hazugsága nélkül nem tudtam volna élni. Követtem orommal a földet szántva, mint szopós malac az anyját. Ez helyettesíti azt: a reáliák förtelmes mennyországa. Hogy vele, benne, tőle, hozzá képest. Pfuj! Mert nem tudtam elviselni mindenek értéktelenégét, mert a fekete lyuk látványától reszkettem. Ez a létező álomalak mégis folyvást nyomoromra emlékeztetett. Isten nélkül nincs kiszámítható rend, és én rend nélkül halott vagyok. Isten álom és hazugság, a rend álom és hazugság, önvédelem, s ezen dolgok között itt egy halott. Ostobák, értitek éltetek káoszának ritmusát? Testvéreim, ne higgyetek lelkünk szép hazugságában, higgyetek, ha van erőtok, magatokban vagy az emberiségben, a bolyongó, őrjöngő, halott emberiségben, a nem létezőben; őrjöngjétek, testvéreim, őrjöngjétek...!« Ezzel a bamba öreg lefordult a szószékről. Mondhatom, a hívek nem örvendeztek szavai hallatán. Rögvest megfogtak. Következett a tortúra, a víz- és tűzpróba és a többi, hisz ezt jobban tudja, atyám. A fájdalmakat bírtam, a fájdalom feletti uralom módszereit megtanultam. Most itt vagyok, és várok, és nevetek. Kicsiny kis jók, kicsiny kis rosszak. A te megváltottjaid, atyám.»

Ekkor megzörgették a cella ajtaját. Az ór szólt be. „Igyekeztek, atyám! A nép már összegyűlt és türelmetlen. Nem kéne oly gondosnak lennie ezzel a ribanccal. Türelmetlenül várjuk az igazság beteljesedését.»

„Azonnal indul” – mondtam. A lányhoz fordultam. Éreztem arcum elnyugvását. Akár a völgy.

„E végső boldogságot nem lehet majd nem szeretned. A pillanat köre zárul. Lejutottál a völgybe. Én fel a hegyre. Nézzük egymást.

Nem mentelek fel bűneid alól. Benned és bennem kereste magát. Árnnyaidon keresztül vitt a te utad. Ahogy a feltételtől függő alakok a feltétlent nyilvánítják, ahogy a feltétlen a feltételtől függő alakokat nyilvánítja. Már nincs szükségem leplekre, magányunk legmélyén tanultam a szerelmet. A szerelem elérte célját. Beteljesedett. Az igaz szerelem elviselhetetlen. Itt és most. Megjártad hát a poklokat, bár nem tudtál róla; olyan voltál, mint vak a harctéren. Megalkottad a poklot, de nem tudtad, hogy ez a pokol, csak égtél, égtél. De nem tértél le az útról. Itt és most. Üres, védtelen és gondolatlan szíved örömeiben. Tűz és víz egybees, és hevít és hűsít. Köszönöm az eget, a téveszthetetlen utat, amit tudatlanságodban legöngyölítettél a szívem felől. Felismerlek már gyermekeidben, felismerlek minden alakban. Köszönöm neked a szabadságot. Nagy fényt gyújtunk az önteltek feje fölött. Ámen! Menj békével!”

A cella ajtaját ismét megzörgették. „Hát akkor indulj” – szóltam.

Az ajtó kinyílt. A boszorkány megindult ezen az úton. Eltűnt. Csak a hangokra figyeltem és felépítettem a látványt. A száraz szőlővesszők összehajoltak, alagúttá záruktak az elítélt lények sétatereül, kopogtak és dübörögtek, mint baljós országos eső a hegek háztetőin, kiszakadt gyökérzetükkel; tónélküliek az eljövendő, a megidézett, nyugtató tűz hevébe mártóztak és sütkéreztek, és recsegték nagy megváltottságukban. Mégis távol a máglyától. És várták a boszorkányt.

Leültem. Látomásomba olvasztottam a cella darabont köveinek megbízható merevségét, s miközben kint ünnepi táncot lejtett a nép, miközben a szerepcserék őrző színdarabbá fokozódtak az utcákon, miközben a szent táblákat a színpadi máglya fahasábjai közé vetették, ebben a vesszőfutásban Istenhez fohászkoztam.

„Jöjjön el az idő, a veszteség tudásának ideje jöjjön, Istenem, segíts kegyetlennek mondott munkámban, jöjjön el a csírák bezáródásának ideje, szelíd kitarás gyűjtsen meg minden kiszáradt szőlővesszőt, s eme szüret után a nagy őszi gyökéresztés ideje jöjjön, kapják vissza, amit elvesztettek, végre tudjanak, segíts meg minket a vélt nyugalom és boldogság lapálya felett az országos máglya egy katedrálisának felépítésében!”

(*Napút, 2003/8.*)